

"КРІЗЬ СЛЪОЗИ".

Третя радянська фільма, що й ЦВК ТУРФДім достав з України, збудована на тлі життя єврейської бідноти малого містечка перед революційними часами. Українцям з Галичини та Буковини дещо тяжко скопити зміст тої фільми, бо не вони познайомлені з тими умовами, в яких жило бідняцьке єврейське населення під царатом.

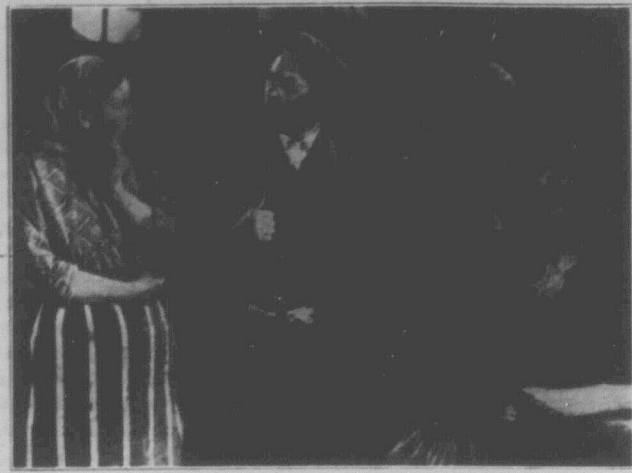
За часів царату в тій розбитій тюрмі народів страждав не тільки український народ, а-

бита урядником, стражником (найнища ранга царського поліція) й залякана рабіними.

Фільма "Крізь слъози" показує якраз життя цієї бідноти в одному з містечок. Бідний кравець. У него діти. Він не має куска хліба в хаті. Нарешті він спромагається купити козу, щоб хоч дітям було молоко. Іде в друге місто й купує в учителя (хайдера) козу. По дорозі вступає до коршми відпочати. В коршмі виявляється між ним і багатцем корш-

дукцію квасу й нарешті почала торгівлю. Маленький хлопчик сирота, брат нареченого дівчини, поніс на базар продавати. Але там його вцепився стражник, чи має він патент на виробляння квасу. Прийшов поліцей до продавця і лише вже протокола. Насилу впростили його останнім купцем сабашового, медівника, що той не написав протокола. Але квас їм виробляти заборонив. Тоді вони почали виробляти чорнило. Торговля чорнилом не йшла, бо в місті майже не було грамотних. За те чорнило почало вистрілювати з флашак і обстріляло святочного справничкового білого мундура, що старий мав його чистити та прасувати.

Через того мундура й починається ігла трагедія. Приходить справник за мундуром — а він полягає чорнилом. Починається в хаті бідняка пекло. Тимчасом бідняцтво довідалося, як багачі наслідки над бідняком з козою, почало бунтуватися, вчинилося за нещасним кравцем. Справник, що сердитий на кравця за свого мундура, каже, що то кравець бунтує бідняки і дає наказ вигнати його з містечка протягом 24-ох годин разом з його дітьми й з манатками.

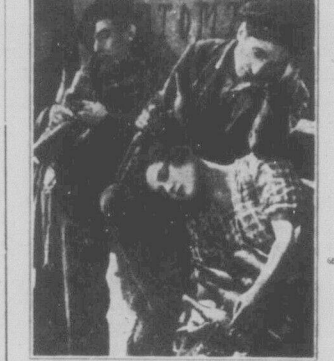
Сваряться за те, як коза стала цапом.

ле всі народи, а головні "іно-родці", як їх там називали, які побіж поневолени соціально-го, були придушені й національно. В царській Росії для єврей-бідників встановлена була так звана "черта оседлости". Це значило, що євреям вільно було жити тільки в Польщі й на Україні, а в самій Росії — ні. У великих містах і на Україні вільно було жити тільки тим, що там вродилися, або ріжним багатим промисловцям, а приїзджих бідняків, що шукали заробітку, вигонили з міста. Так само не вільно було євреям жити по селам, а лише в містечках. Єврей не вільно було мати землі — ні як власність, ні в оренду. (Великим багатим, адвокатам, купцям, першокласним купцям і т. ин. вільно було жити всюди, навіть в столицях.)

Ви скажете: але євреї були проте й посесорами, мали склепи на селам, коршми і т. ин. Так, але це було проти закону. А що закон можна було купити в кожного справника (старший поліцей в повіті), пристава чи містечкового урядника, то його й купувалося. На цьому тлі розпаношалося величезне хабарництво, якого світ не знає. Хто дав хабара справничкові, приставові, урядникові, хто годував цих паразитів, тому все дозволялося. Єврейська ж біднота просто примірала з голоду, жила при-

марем суперечка. І коршмар, щоб поглузувати з нещасного, поки той перекусе в хаті, іде на двір, бере привязану козу й заганяє її між своєї кози на обору, а замість кози привязує цапа. Бідняк, відпочивши, нічого не розуміючи на худобі, веде замість кози до дому підміненого цапа. В хаті велика радість, діти скачуть, тішаться, що буде молоко. Стара іде доїти — приходить, а то цап. В хаті сварка. Старий бере цапа на мотузку й веде назад. По дорозі відпочиває в тій самій коршмі, а багач знову підмінює йому козу. Рабін й "порядні люди" сміються з бідняка, коли він привів до вчителю козу, показуючи йому, що це не цап. Так біднячок водить козу з одного містечка до другого, а багач йому підмінює, аж поки старий кравець не падає обезсилений.

Паралельно відбувається другий сміх крізь слъози. Молода вродлива, але дуже бідна дочка того кравця, й нарешті додумується: ухвалила послати в місто за книжкою "самовчитель" — "Як варити квас". Коли дзвоник приніс книжку — ціле місто збіглося дивитися. Взаялася наша трійця за про-

Продукти квасу й чорнила.

Гудзик пришило. Справник натягнув мундур на черево, подивився, чи добре. Але на благання кравця ані словом не відзався. Пішов нещасний з похнюпеною головою. Візник знову повернув клячу.

Поїхало барахло нещасного зарібника, з дітьми, з жінкою, поїхало без мети, без надії у світ за очі, а за ним по боках на конях два поліцаї.

Це головний зміст фільми. Багато у ній подробиць, багато характерних рис, багато такої, про що годі в коротці розказати. Фільма довга. Деякі сцени аж надто показано в подробицях. За те деякі — недоговорені. Наприклад, подія з тою козою. Фільму, щоб її краще зрозуміти, обов'язково треба пояснювати.

Сам-и.

ЯК БІЛОБАНДИТИ ЗАМОРДУВАЛИ К. ЛІБКНЕХТА І Р. ЛЮКСЕМБУРГ.

Коли на вулицях робітничих кварталів Берліна поліція, на розказ соціял-бандити Цедібея, розстрілювала робітників за те, що вони вийшли на переторгану демонстрацію, в сал берлінського суду з'ясувалося злочинна драма, що її кайзерівські юнкери наслідку із соціял-бандити Носке розіграли на вулицях Берліну 10 літ тому назад — 15. січня 1919 року.

Засуду него ганебного й бруталного вбивства викрито в тій суду редактора ліберальної газети Борнштайна за образу публічного прокуратора Джорна, якому він закинув, що він не знає дати до того уряду, бо він затушував подійне вбивство Карла Лібкнехта й Розу Люксембург, провідників німецьких революціонерів 1919 року.

Після урядового звідомлення обох їх було вбито тоді, як вони про бугали втікали.

Перший день розправи виявив, що урядова заява була цілковито фальшива, й що обидвох провідників замордувано в нечужо дикунський спосіб. Кульмінаційною точкою суду було з'ясування Вільгельма Рунге, яке potwierdжене й іншими свідками.

Шпик соціял-демократа Носке вислідаи конспіративну квартиру Карла Лібкнехта й Розу Люксембург та дали знати в штаб-квартиру німецького кавалергарду, що містяться в готелі Еден. Офіцери перевезли Лібкнехта й Люксембург до готелю Еден.

"Лейтнант Флог-Гартунг — каже Рунге — підійшов до мене, коли я стояв на сторожі коло дверей і сказав мені: "Ці люди не повинні вийти з готелю живими". Коли я заперотував, що майже неможливо застріляти їх, не ризикуючи попасти в інших, лейтнант відповів: "Прикладом свого карабіна розсали їхній мізок. Якщо ти цього не виконаєш, то за півгодини ти будеш розстріляний".

ПЕРШОМУ ВИВЕЛИ РОЗУ ЛЮКСЕМБУРГ.

"Першою вивели Розу Люксембург — оповідає далі Рунге. — Лейтнант Вогель і директор готелю підрумували її, проводячи до автомобіля. Я вдарив її прикладом свого карабіна в голову й автомобіль відїхав. Коли її тягнули до автомобіля, то вона загубила свого черевника. Ми кинули її на черевник в автомобіль. Лейтнант Вогель був в автомобілі, а лейтнант Круль сів на автомобіль. Відїхавши кілька ярдів, лейтнант Круль витягнув револьвер і приставив його до голови Розу, але револьвер за першим разом не вистріляв. Другий раз він вистріляв її просто в голову".

Сам лейтнант Вогель на суді признає, що автомобіль поїхав через Тіргартен до моста через канал і там вони кинули труп Розу в ріку.

Карла Лібкнехта не вдарено по голові коло готелю, бо Рунге мав припоручення замордувати редактора "Роте Фане", Піка, в середній готелю. (Пік є зараз комуністичним послом райстугу.) Рунге подумав, що два вбивства буде забагато на один день і завіз Піка до більш гуманного офіцера, який відпустив його. Лібкнехта посадили в автомобіль і повезли через Тіргартен. На половині дороги в парку йому сказали зайти і йти вперед. Коли він не вступив кілька кроків, як в стину йому дали три вистріли й він впав назад мертвою.

ЗАПЛАТИЛИ ЗА РОБОТУ Й ШЕ БІЛЬШЕ ОБЦЯЛИ.

Рунге оповідає далі: "Офіцери дали мені 1,000 доларів, фальшиві папери й вислали мене до Денавальду, де мене взято під догляд поліції, яка дала мені приміщення й поживу. Але всюди поширювалася чутка, що я війник. Тому одного дня детективи сказали мені йти з ними, заявляючи, що вони залагодили справу з магістратором Джорнісом, і якщо я візьму всю вини на себе, то я легко виправдаюся й достану велику суму грошей в нагороду. Коли мене поставлено перед Джорнісом, він це potwierdив".

Один з офіцерів, лейтнант Ліпман, що також брав участь в цьому бруталному мордерстві, заявив їй суді дуже тихим приваєним голосом:

"В той час слово вбивство ніякого конкретного значіння для мене не мало. Ми вбивали щодня через сотні роки й це одне вбивство більше чи менше ніякої різниці не робило".

Така банальська бруталність викрилася в берлінському суді якраз в той час, як на розказ соціял-демократа поліцей-президента в тому-ж Берліні поліція розстрілювала робітників на вулицях за те, що вони хотіли свідкувати своє міждарне пролетарське свято.

Страшну картину вбивства К. Лібкнехта та Розу Люксембург, викрито на суді в Берліні 10-літ і 3 місяці пізніше, доповнює радянська преса із сал вбивств. Коли прибути прикладом карабіна Розу Люксембург застрілено в автомобілі, то вбивчий труп обматили дротом, прив'язали до него камні й так кинули у воду. Труп Розу витягнуто з води два місяці пізніше й похоронено поруч з могилою Карла Лібкнехта.

РІЖНІ ВІСТІ

30 ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ СТРАТИЛО РОБОТУ.

Лодзькі текстильні фабрики вивели роботу 30 тисячам робітників. Рівночасно обмежено працю в фабриках з 6 днів тижнево на два або три дні. Багато фабрик цілковито здержали роботу. Частина звільнених робітників буде принята наново, але вже на нових платнях і лише на кілька днів праці тижнево. Робітництво сильно схвильоване відбуває наради, що дали робіти.

ФРАНЦІЯ "РОЗЗБРОЮЄТЬСЯ".

З Парижа доносять, що в пристані Брест спущено на воду французький кружляк "Фос". Є це п'ятий кружляк поємности 10 тисяч тон, які Франція вибудувала в останніх літах. Кружляк цей складається з 8-ми більших гармат, 16-ти гармат для обстрілювання літаків, двох гідропланів. Залога цього кружляка складається з 30-ти старшин і 500 моряків.

ЗАМІСЦЬ МАЛОЇ АНТАНТИ — БАЛКАНСЬКИЙ СОЮЗ.

Одна з берлінських газет подає сенсаційну відомість про пляноване створення так званого Балканського Союзу. До Союзу належали би всі балканські держави й Чехословаччина під покровом Риму. Недав-

ний побут болгарського короля Бориса в Празі ввають з цим пляном. Король Борис старався осягнути згоду Чехословаччини на розв'язання Малої Антанти та на створення Балканського Союзу.

СЕЛО ЗГОРИЛО.

В околиці Городка Ягайлонського шалала грізна пожежа, якої жертвою впало майже ціле село Бутятичі.

Пожежа вибухла наслідком ліхкої будови комна і при сильній вітрі дуже швидко поширилася. В огні стануло раптом кілька забудовань. Не вважуючи на енергійну акцію пожарників, згоріло 24 мешкальних домів і 50 господарських забудовань разом з живим та мертвим інвентарем.

Шкода виносить біля 200,000 золотих. Жертв в людях не було.

ЖАХЛИВА ЛЕТУНСЬКА СТАТИСТИКА.

На протязі 6-ти місяців в Злучених Державах було 672 випадків катастроф пасажирських літаків. В цьому 127 пасажирів і 88 летунів згнуло, 98 пасажирів і 91 летунів важко ранено, 106 пасажирів і 101 летунів легко ранено. Причиною катастроф в 143 випадках було примусове причалювання, в 37 випадках зіпсуття моря, в 66 випадках зудар літаків.

ДО ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ У ВІННІПЕГУ!

Цим повідомляємо всім жінок-робітницях у Вінніпегу, що стараннями відділу Жіночої Секції ТУРФДім

відбудеться

В НЕДІЛЮ, 19. ТРАВНЯ 1929 РОКУ

В УКР. РОБІТНИЧІМ ДОМІ У ВІННІПЕГУ

ВЕЛИКЕ МАСОВЕ ВІЧЕ,

на якому промовлятимуть: організаторка ЦК Жіночої Секції т-ка АННА ЗЕНЬ і організатор т. І. КЛИБАНОВСЬКІЙ.

Організаторка Жіночої Секції т-ка Анна Зень обїхала західно Канаду й зараз перебуває у Вінніпегу в дорозі на схід, куди вона вїде на другий тиждень.

Товаришки й Товариші! Приходіть послухати нашої першої організаторки. Тов. Клибановської також є в дорозі з Едмонтоном на схід і скаже нам дещо цікавого, бо він майже від часу 10-го З'їзду ТУРФДім був в дорозі.

НА ВСТУПІ ЦЕГО ВЕЛИКОГО МІТІНГУ ДІВОЧА МАНДОЛІНОВА ОРХЕСТРА ВІДІГРАЄ КІЛЬКА ГАРНИХ ТВОРИВ.

Приходіть на це віче громадні й кличте своїх знайомих. Вступ вільний.

ПОЧАТОК ТОЧНО В ГОДИНІ 2:30 ПО ПОЛУДНІ.

"КРАСІН"

В ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.
НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження.)

Одного разу Добровольський почув невизначне гудіння СОКА*, але не надовго.

Бездіяльність радіостанції убиває будь-яке бажання працювати над радіотелеграфами — однаково вони лежать на радіорубці. Цілими днями блукаю по палубі і на верхньому містку розмовляю з професором Гудем. Сьогодні ми поминемо 80 паралель. На березі видно ті самі жовто-білі гори, тільки снігу стає наче більше.

О 17 годині проходимо широту 80°30.

Арктика ставить нам перепону із суцільних крижаних степів завтовшки 2—2½ метри. Рух "Красіна" уповільнюється і, нарешті, настає миготливе, вилізши на льодину, "Красін" не може її продавити.

На капітанському містку чути дзвінок машинного телеграфу, і льодоріз повільно сповзає заднім ходом з криги. На білосніжній поверхні лишається величезний червоний слід, наче від удару гострого форштевення на білих грудях міцної криги виступила кров. "Красін"

відходить назад, розбігається і кидається на вперту кригу. Однак, вона не піддається. Лямаються краї дрібні розколинні розходяться від "Красіна", але, в цілому, льодина зостається так само могутньою перепоню. Знову сповзаємо назад по новому іржавому сліду і знову на повних оборотах машини лізем на кригу. Нарешті, під тягарем "Красіна" відламається, і вода заливає голубою хвилею сусідні льодини. Але запас енергії витрачено, і щоб перебороти дальшу льодину, треба знову відходити і кидатися в атаку. На повних оборотах машини ми йдемо швидко не більше як 2 милі на годину.

Стоячи поруч зо мною, Гудль тільки хитає головою.

— Я вперше маю щастя пливти на льодоріз. Мені ніколи на думку не спадало, що можна рухатися, хоч би й важко було, в цих льодах, які ми завжди вважали за неперборну перешкоду. Мені здається, що нашій країні, яка бажає багато працювати коло цих берегів, теж потрібні такі льодорізи.

Жюдичі.

У цю хвилину на містку з'являється новий співбесідник — кореспондент італійської газети "Corriera della sera" пан Жюдичі. Потиряючи руки і позираючи на нас крізь товсте скло окулярів, він уважно прислухається до нашої німецької мови.

— Як добре, що нам не потрібні льодорізи. Ви подумайте тільки. Тепер над морями Італії голубіє яскраве небо, і під промінням пекучого сонця на берегах наливается соком чу-

дова садовина. Не знаю, за що природа прокляла оці краї таким нецензурним холодом.

Гудль не може бути спокійним, коли з такою неповною ображають його улюблену північ, який він віддав всі сили, який цілковито віддав своє життя такі великі його земляки, як Амундсей, Нансен, Свердруп.

— Насамперед, пане Жюдичі, тепер червень місяць. Тут — літо, і ви не можете знати, що таке полярний холод. Це раз. Далі, природа не прокляла б оцих країв, коли б людям не треба було вчитися жити так, як велить сама вона, природа. Адже там, на півдні, під блакитним небом, підогріваним промінням пекучого сонця, він впадає в розпуть. Ви забуваєте про те, що таке справжній сили природи, він забуваєте її міць і перестаєте бути справжніми людьми. І ось, коли звідти, з південних морів він потрапляє сюди, до нас, з вами стаються аварії, як з екіпажем "Італії". На руки й на ноги, як маленьких дітей, повиває вас природа. Ви нездатні боритися з її силами, з тими силами, з якими звикли боритися ми, бо ж ми їх знаємо, ми їм віддаємо належне.

Але Жюдичі не до лекцій. Він уже встег давню забути, що таке боротьба проти холоду, він перед ним капітулював. Хоч температура не була менша проти 10° Ц, проте Жюдичі на пальто й три фуфайки, яких він не знімав навіть у лідку, надів ще й вонючий кофуж. З-під кофужа гумористичною спідницею стирчав широкий модні штани до гольфа, перехвачені на тонких шиколотках істривими сірими гамашками.

Жюдичі сам з комічною простотою визнає

свою північну неспроможу. Все — від штанів для гольфу і до фотоапарату — не пристосоване до мандрівок. Цей фотоапарат завдав йому чимало неприємностей. Він купив його в Осльо в день відїзду і аж дотепер не має жалючого уявлення про його механізм. Навмання клацає замком, підсапуватими очима слідкуючи за нумерами раз-у-раз перевернутої плівки. І бінокль у нього якийсь кумедний. З такими біноклями жінки ходять до театру. Це же не сьомикратний Цейс величезної світосили, в який Гудль спостерегає тепер береги. Шось відшукавши на березі, Гудль передає бінокль мені.

Вулкан Сверберг.

— Подивіться туди, там на 80° 20' північної широти і 15° східної довжини проти мису Грегук ви можете бачити плато, над яким вистромилась зубчата верхівка гори. Це — вулкан Сверберг. Сверберг — найпівнічніший вулкан у світі. Нам не доводилось спостерігати, як він функціонує, але напевне він не закінчив ще свого вулканічного життя. Недалечко від нього — 30 гарячих джерел з температурою води 28° Цельсія вище за 0. Гейзери на північ 80 паралелі! Це не погано. Все ж північ цікавіша за південь. Хіба можна натрапити на льодовик у Сагарі.

Але хоч як цікава північ, проте, тут більше негативного ніж позитивного. Тут люди не знають, що таке простуда. Це добре. З цингою навчилися боритися. Теж добре. Але сонце! Воно 24 години на добу заливає яскравим промінням сніпучу кригу.

(Далі буде.)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСЮДНОЮТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Й ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" — одиниий український робітничий часосип в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиниий дісно фармерський український часосип в Канаді, що боронить Інтєрєси працюючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" — одиниий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"СВІТ МОЛОДІ" — одиниий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на повні часосипи й журнали посилайте або на їм кожного часосипу зокрема, або на їм в адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd. Cor. Pritchard & McGregg Str., Winnipeg, Man.

* Союзницької радіостанції в Москві.